

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2023 m. vasario 16 d.¹

Byla C-756/21

X

prieš

**International Protection Appeals Tribunal,
Minister for Justice and Equality,
Ireland,
Attorney General**

(*High Court* (Aukštasis teismas, Airija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Pabėgėlio statuso suteikimo sąlygos – Papildomos apsaugos prašymas – Tarptautinės apsaugos prašymų vertinimas – Valstybės narės pareiga bendradarbiauti su prašytoju – Apimtis – Teisminė kontrolė – Apimtis – Pagrįstas terminas priimti sprendimą – Nesilaikymas – Pasekmės – Bendras prašytojo patikimumas – Vertinimo kriterijai“

I. Įvadas

1. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Direktyvos 2004/83/EB² 4 straipsnio bei Direktyvos 2005/85/EB³ 8 ir 23 straipsnių išaiškinimo.

2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant X, apelianto pagrindinėje byloje, trečiosios šalies piliečio, skundą dėl *International Protection Appeals Tribunal* (Skundus dėl tarptautinės apsaugos nagrinėjantis teismas, Airija; toliau – IPAT) sprendimo, kuriuo šis atmetė jo skundus dėl sprendimų atmesti jo prieglobsčio prašymą ir papildomos apsaugos prašymą. Kitos apeliacinio proceso pagrindinėje byloje šalys: IPAT, *Minister for Justice and Equality* (teisingumo ir lygybės ministras, Airija), Airija ir *Attorney General* (generalinis prokuroras, Airija) (toliau visos kartu – kitos apeliacinio proceso šalys).

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva dėl būtiniausių reikalavimų, kuriuos turi tenkinti trečiųjų šalių piliečiai arba asmenys be pilietybės, kad įgytų pabėgėlio statusą, arba asmenys, kuriems dėl kitų priežasčių reikalinga tarptautinė apsauga, ir dėl šių statusų turinio (OL L 304, 2004, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 96).

³ 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyva, nustatanti būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse (OL L 326, 2005, p. 13).

3. *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) pateikia septynis prejudicinius klausimus dėl trijų probleminių aspektų, iš kurių pirmasis susijęs su sprendžiančiosios institucijos pareigos bendradarbiauti su tarptautinės apsaugos prašytoju apimtimi ir pasekmėmis, kurias lemia galimas šios pareigos nevykdymas, antrasis – su pasekmėmis, atsirandančiomis kai per pagrįstą laiką nepriimami sprendimai dėl prieglobsčio prašymų ir tarptautinės apsaugos prašymų, ir trečiasis – su melagingo teiginio, kurį prašytojas iš pradžių pateikė savo prašyme, o paskui pasitaikius pirmai galimybei pateikęs paaiškinimą atsiėmė, įtaka bendram prašytojo patikimumui.

II. Teisinis pagrindas

A. *Tarptautinė teisė*

4. Pagal Konvencijos dėl pabėgėlių statuso⁴ 1 straipsnio A skirsnio 2 punkto pirmą pastraipą sąvoka „pabėgėlis“ taikoma bet kuriam asmeniui, kuris „dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamam dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar politinių įsitikinimų yra už šalies, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali arba bijo naudotis tos šalies gynyba; arba neturėdamas atitinkamos pilietybės ir būdamas už šalies, kurioje anksčiau buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, ribų dėl tokių įvykių negali ar bijo į ją grįžti“.

B. *Sąjungos teisė*

5. Be tam tikrų pirminės teisės nuostatų, t. y. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 41 ir 47 straipsnių, šioje byloje reikšmingi Direktyvos 2004/83⁵ 4 straipsnis ir 15 straipsnio c punktas, taip pat Direktyvos 2005/85⁶ 8 straipsnio 2 ir 3 dalys, 23 straipsnio 1 ir 2 dalys bei 39 straipsnio 1 dalies a punktas.

III. Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

6. Apeliantas pagrindinėje byloje yra Pakistano pilietis, kuris atvyko į Airiją 2015 m. liepos 1 d.; anksčiau (2011–2015 m.) jis gyveno Jungtinėje Karalystėje, nepateikęs tarptautinės apsaugos prašymo.

7. 2015 m. liepos 2 d. apeliantas pagrindinėje byloje Airijoje pateikė prašymą suteikti pabėgėlio statusą. Šis prašymas iš pradžių buvo grindžiamas melagingu teiginiu, kurį apeliantas pagrindinėje byloje paskui atsiėmė, o vėliau – tuo, kad jis per teroristinį išpuolį, surengtą per laidotuves, Pakistane buvo visai netoli sprognusios bombos, kai žuvo apie 40 žmonių, iš kurių du buvo jo pažįstami. Apeliantas pagrindinėje byloje teigė, kad šis įvykis jį labai sukrėtė, todėl jis

⁴ 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašyta konvencija (Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 189 t., p. 150, Nr. 2545 (1954)), įsigaliojusi 1954 m. balandžio 22 d., papildyta 1967 m. sausio 31 d. Niujorke priimtu Protokolu dėl pabėgėlių statuso, įsigaliojusi 1967 m. spalio 4 d. (toliau – Ženevos konvencija).

⁵ Direktyva 2004/83 buvo panaikinta ir pakeista 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (nauja redakcija) (OL L 337, 2011, p. 9). Airija nedalyvavo priimant pastarąją direktyvą, tačiau Direktyva 2004/83 ir toliau taikoma šiai valstybei narei. Žr. Direktyvos 2011/95 50 konstatuojamąją dalį ir 40 straipsnį.

⁶ Direktyva 2005/85 buvo panaikinta ir pakeista 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (OL L 180, 2013, p. 60). Airija nedalyvavo priimant pastarąją direktyvą, tačiau Direktyva 2005/85 ir toliau taikoma šiai valstybei narei. Žr. Direktyvos 2013/32 53 straipsnį.

bijojo gyventi Pakistane ir mano, kad, jei būtų ten grąžintas, galėtų patirti didelę žalą. Jis tvirtino, kad kenčia nuo nerimo, depresijos ir nemigos. 2016 m. lapkričio 14 d. *Refugee Applications Commissioner* (Pabėgėlių reikalų komisaras, Airija) jo prašymą atmetė.

8. 2016 m. gruodžio 2 d. apeliantas pagrindinėje byloje pateikė skundą dėl šio sprendimo *Refugee Appeals Tribunal* (Skundus dėl pabėgėlių statuso nagrinėjantis teismas, Airija). Procesas, susijęs su šio skundo nagrinėjimu, buvo sustabdytas atsižvelgiant į 2016 m. gruodžio 31 d. įsigaliojus *International Protection Act 2015* (2015 m. Įstatymas dėl tarptautinės apsaugos), kuriuo buvo suvienodintos anksčiau taikytos įvairios tarptautinės apsaugos procedūros ir, be kita ko, įsteigtas *International Protection Office* (Tarptautinės apsaugos biuras, toliau – IPO) bei IPAT, padarytus įstatymo pakeitimus.

9. 2017 m. kovo 13 d. apeliantas pagrindinėje byloje pateikė papildomos apsaugos prašymą; šį prašymą IPO atmetė. 2018 m. vasario 13 d. jis apskundė šį sprendimą IPAT.

10. 2019 m. vasario 7 d. IPAT abu skundus atmetė.

11. 2019 m. balandžio 7 d. apeliantas pagrindinėje byloje pateikė *High Court* (Aukštasis teismas) apeliacinį skundą, prašydamas panaikinti šį IPAT sprendimą.

12. Grįsdamas šį skundą apeliantas pagrindinėje byloje teigia, pirma, kad su jo šalimi susijusi informacija, su kuria susipažino IPAT ir kuri apėmė 2015–2017 m. laikotarpį, buvo neišsami ir pasenusi, todėl IPAT neatsižvelgė į 2019 m. vasario 7 d. sprendimo priėmimo metu Pakistane buvusią padėtį. Be to, IPAT tinkamai neišnaginėjo turimos informacijos.

13. Antra, laikotarpis, per kurį buvo priimtas sprendimas dėl 2015 m. liepos 2 d. prašymo, buvo akivaizdžiai nepagrįstas, taigi buvo pažeistas veiksmingumo principas, Chartijos 47 straipsnis ir Sąjungos teisėje nustatyti būtinausi reikalavimai.

14. Trečia, IPAT buvo pranešta apie apelianto pagrindinėje byloje psichinės sveikatos būklę, bet šis teismas nesiėmė jokių veiksmų, kad įsitikintų, jog jis turi visus įrodymus, būtinus siekiant tinkamai išnagrinėti prašymus. Pirmiausia šis teismas turėjo paprašyti, kad būtų pateikta medicininė teisinė eksperto ataskaita, paprastai naudojama kankinimus išgyvenusio asmens prieglobsčio prašymui pagrįsti, arba kokia nors kita ekspertų ataskaita dėl jo psichinės sveikatos būklės.

15. Ketvirta, kilus abejonių dėl kitų jo prašymui reikšmingų aplinkybių, jos nebuvo vertinamos taip, kaip palanku jam, nors jo psichinės sveikatos būklė nebuvo tinkamai nustatyta ir į ją nebuvo atsižvelgta. Taigi tam tikra informacija nebuvo patikrinta arba į ją nebuvo atsižvelgta, taip pat kompetentingos institucijos su juo visiškai nebendradarbiavo, be kita ko, kiek tai susiję su minėta medicinine teisine ataskaita.

16. Penkta, šios bylos aplinkybėmis atsižvelgiant į tai, kad apeliantas pagrindinėje byloje pripažino, kad pirminė jo nurodytų įvykių versija buvo neteisinga ir kad jis galimai turi psichikos sveikatos problemų, neracionalu nuspręsti, kad jis nepatikimas, kiek tai susiję su esminiais jo argumentavimo aspektais.

17. *High Court* (Aukštasis teismas) pirmiausia mano, kad IPAT nevykdė bendradarbiavimo pareigos, nes nepasirūpino gauti nei tinkamos informacijos, susijusios su kilmės šalimi, nei medicininės teisinės ataskaitos. Vis dėlto jam kyla klausimas, ar pagal Sąjungos teisę IPAT

privalėjo gauti tokią ataskaitą ir ar su Sąjungos teise suderinama vadovaujantis nacionaline teise reikalauti, kad apeliantas pagrindinėje byloje, siekdamas, kad būtų panaikintas IPAT sprendimas, įrodytų žalą, kurią lėmė šis pareigos nevykdymas.

18. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, kaip vertinti tai, kad nuo 2015 m. liepos 2 d. prašymo pateikimo iki IPAT sprendimo priėmimo 2019 m. vasario 7 d. praėjo daugiau kaip pusketvirtų metų; jis šį sprendimo priėmimo laikotarpį laiko nepagrįstu.

19. Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar vienu melagingu teiginiu, kurį apeliantas pagrindinėje byloje pasitaikius pirmai galimybei pateikęs paaiškinimų atsiėmė, galima pateisinti abejojimą jo patikimumu apskritai.

20. Šiomis aplinkybėmis 2021 m. lapkričio 23 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2021 m. gruodžio 9 d., *High Court* (Aukštasis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar tokiomis aplinkybėmis, kai nagrinėjant papildomos apsaugos prašymą visiškai nebuvo vykdoma bendradarbiavimo pareiga, kaip nurodyta [Sprendimo *M.*⁷] 66 punkte, tokio prašymo nagrinėjimas tapo visiškai neveiksmingas, kaip tai suprantama [Sprendime *Komisija / Vokietija*⁸]?
2. Jei į [pirmąjį] klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar dėl minėto pareigos nevykdymo, nesant kitų aplinkybių, prašytojo reikalavimu turi būti panaikintas sprendimas[, kuriuo atsisakyta suteikti papildomą apsaugą]?
3. Jei į [antrąjį] klausimą būtų atsakyta neigiamai, kam tenka pareiga įrodyti, kai tokia pareiga taikoma, kad sprendimas dėl atsisakymo būtų galėjęs būti kitoks, jei sprendimą priėmęs subjektas būtų tinkamai bendradarbiavęs [prašymo suteikti papildomą apsaugą klausimu]?
4. Ar dėl to, kad sprendimas dėl tarptautinės apsaugos prašymo nepriimtas per pagrįstą laikotarpį, prašytojo reikalavimu turi būti panaikintas sprendimas [dėl atsisakymo], kai toks sprendimas priimtas?
5. Ar laikas, kurio prireikė keičiant valstybėje narėje taikomą prieglobsčio apsaugos sistemą, atleidžia tą valstybę narę nuo pareigos taikyti tarptautinės apsaugos sistemą, pagal kurią sprendimas dėl tokio apsaugos prašymo būtų priimtas per pagrįstą laiką?
6. Jeigu sprendimą [dėl tarptautinės apsaugos] priimančiam subjektui nepakanka įrodymų dėl prašytojo psichinės sveikatos būklės, tačiau yra tam tikrų įrodymų, kad prašytojas gali susidurti su tokiais sunkumais, ar remiantis [Sprendime *M.*, 66 punktas] minėta bendradarbiavimo pareiga ar kitais pagrindais, šis sprendimą priimančias subjektas prieš priimdamas galutinį sprendimą turi pareigą atlikti papildomą tyrimą ar bet kokią kitą pareigą?
7. Ar valstybė narė, vykdydama [Direktyvos 2004/83] 4 straipsnio 1 dalyje numatytą pareigą įvertinti atitinkamas prašymo aplinkybes, gali pripažinti, kad bendras prašytojo patikimumas nenustatytas dėl vieno melo atvejo, kuris vėliau buvo paaiškintas ir atsiimtas pirmai pagrįstai galimybei pasitaikius, nesant jokių kitų priežasčių?“

⁷ 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimas *M.* (C-277/11, toliau – Sprendimas *M.*, EU:C:2012:744).

⁸ 2015 m. spalio 15 d. Sprendimas *Komisija / Vokietija* (C-137/14, EU:C:2015:683).

IV. Procesas Teisingumo Teisme

21. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paprašė, kad ši byla būtų nagrinėjama taikant prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, numatytą Teisingumo Teismo procedūros reglamento 107 straipsnyje.

22. 2021 m. gruodžio 17 d. Teisingumo Teismo pirmoji kolegija, remdamasi teisėjo pranešėjo siūlymu ir išklausiusi generalinį advokatą, nusprendė netenkinti šio prašymo.

23. Rašytines pastabas pateikė apeliantas pagrindinėje byloje, kitos apeliacinio proceso šalys, Vokietijos ir Nyderlandų vyriausybės, taip pat Europos Komisija. Apeliantas pagrindinėje byloje, Airijos vyriausybė ir Komisija dalyvavo 2022 m. lapkričio 16 d. įvykusiame posėdyje.

24. 2022 m. rugsėjo 20 d. prašymu Teisingumo Teismas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paprašė pateikti paaiškinimų dėl taikytinų teisės aktų ir IPAT skirto vaidmens. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atsakė 2022 m. spalio 21 d. raštu.

V. Dėl priimtinumų

25. Kitos apeliacinio proceso šalys ginčija septynių prejudicinių klausimų priimtinumą.

26. Pirma, jos tvirtina, kad pirmasis klausimas yra hipotetinis, nes jame remiamasi prielaida, kurios prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepagrindė; taip galima teigti dėl dviejų priežasčių. Viena vertus, priešingai, nei galima suprasti iš šio klausimo formuluotės, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenustatė, kad „visiškai nebuvo vykdoma bendradarbiavimo pareiga“, ir negalėjo to padaryti remdamasis faktinėmis bylos aplinkybėmis. Kita vertus, šiuo klausimu Teisingumo Teismo prašoma priimti lemiamą sprendimą dėl bylos faktinių aplinkybių, o tai nepriklauso jo jurisdikcijai. Kitos apeliacinio proceso šalys tvirtina, kad šie teiginiai galioja ir antrajam bei trečiajam klausimams, nes jie susiję su pirmuoju klausimu.

27. Antra, kitos apeliacinio proceso šalys teigia, kad ketvirtasis ir penktasis klausimai taip pat yra hipotetiniai, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenustatė, kad neįvykdyta pareiga priimti sprendimą per pagrįstą terminą.

28. Trečia, kitos apeliacinio proceso šalys mano, kad šeštasis klausimas nebūtinai sprendimui pagrindinėje byloje priimti, nes IPAT atsižvelgė į apelianto pagrindinėje byloje pateiktus medicininio pobūdžio įrodymus, jų neginčydamas.

29. Galiausiai, ketvirta, kitos apeliacinio proceso šalys teigia, kad septintasis klausimas yra hipotetinis, todėl į jį atsakyti nereikia, nes apeliantas pagrindinėje byloje patikslino, kad jis neginčija IPAT išvadų, susijusių su jo patikimumu, ir kad, priešingai, nei galima suprasti iš šio klausimo formuluotės, melagingas teiginys nebuvo vienintelis veiksnys, paskatinęs IPAT manyti, kad apelianto pagrindinėje byloje patikimumas neįrodytas. Šiuo aspektu kiti svarbūs veiksniai buvo susiję su tuo, kad jis tik labai vėlai nurodė pagrindines aplinkybes, susijusias su praeities įvykiais, ir neprašė tarptautinės apsaugos savo pirminiame prašyme.

30. Šie prieštaravimai manęs neįtikina.

31. Primintina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas, jei akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos aplinkybėmis arba dalyku, kai problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi būtinos faktinės ir teisinės informacijos, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus⁹.

32. Šiomis aplinkybėmis būtų sunku teigti, kad prejudiciniai klausimai visiškai nesusiję su pagrindinės bylos aplinkybėmis, yra hipotetiniai ar juose nepateikiama būtina informacija.

33. Nagrinėjamu atveju kalbant apie tariamą hipotetinį pirmojo, antrojo, trečiojo ir šeštojo klausimų pobūdį pažymėtina, kad iš tikrųjų iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nurodytų faktinių aplinkybių nematyti, kad IPAT „visiškai nevykdė bendradarbiavimo pareigos“¹⁰. Tačiau iš šių klausimų matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konkrečiai klausia, ar šios faktinės aplinkybės reiškia kompetentingų institucijų pareigos bendradarbiauti su prašytoju nevykdymą ir kokias išvadas prireikus jis turi tai konstatavęs padaryti, atsižvelgdamas į apribojimus, kurie pagal nacionalinę teisę nustatyti šioms institucijoms¹¹.

34. Kalbant apie ketvirtąjį ir penktąjį klausimus, tai, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas dar nenustatė, kad nebuvo vykdoma pareiga priimti sprendimą per pagrįstą terminą, bet ketina tai padaryti, taip pat nėra pakankama priežastis šioje byloje daryti išvadą, kad klausimai yra hipotetiniai.

35. Be to, iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad šeštasis klausimas susijęs su galima pareiga, be apelianto pagrindinėje byloje pateiktų medicininių ataskaitų, gauti papildomą medicininę teisinę ataskaitą. Tai, kad IPAT atsižvelgė į suinteresuotojo asmens pateiktus medicininio pobūdžio įrodymus, jų neginčydamas, nesusijęs su šia pareiga ir negali paneigti šio klausimo svarbos.

36. Galiausiai dėl septintojo klausimo pažymėtina, kad kitos apeliacinio proceso šalys ginčija prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo išvadas dėl faktinių aplinkybių ir jo pateikiamą šio klausimo svarbos priimant sprendimą pagrindinėje byloje vertinimą. Tačiau ne Teisingumo Teismas, o prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti ir įvertinti faktines aplinkybes, susijusias su apelianto pagrindinėje byloje patikimumu.

37. Apibendrinant darytina išvada, kad būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti teisinius klausimus byloje, dėl kurios būtinas Sąjungos teisės išaiškinimas.

38. Todėl reikia pripažinti, kad prejudiciniai klausimai yra priimtini, ir išnagrinėti juos iš esmės.

VI. Dėl esmės

A. Bendros pastabos dėl direktyvų 2004/83 ir 2005/85 aiškinimo

39. Mano manymu, prieš pradėdant nagrinėti prejudicinius klausimus vertėtų trumpai priminti direktyvų 2004/83 ir 2005/85 kontekstą.

⁹ Žr. neseniai priimtą 2022 m. rugsėjo 20 d. Sprendimą *VD ir SR* (C-339/20 ir C-397/20, EU:C:2022:703, 57 punktą).

¹⁰ Dėl pirmojo klausimo formuluotės pažymėtina, kad jis pradėdamas žodžių junginiu „Ar tokiomis aplinkybėmis, kai“.

¹¹ Dėl šių apribojimų žr. šios išvados 17 punktą.

40. Pirma, pažymėtina, jog iš Direktyvos 2004/83 3 konstatuojamosios dalies matyti, kad Ženevos konvencija yra tarptautinės teisinės pabėgėlių apsaugos sistemos pamatas. Be to, iš šios direktyvos 16 ir 17 konstatuojamųjų dalių matyti, kad jos nuostatos dėl pabėgėlio statuso suteikimo sąlygų ir dėl jo turinio buvo priimtose siekiant padėti valstybių narių kompetentingoms institucijoms taikyti šią konvenciją remiantis bendromis sąvokomis ir kriterijais¹². Be to, kalbant apie Direktyvą 2005/85, iš jos 2, 3, 5 ir 7 konstatuojamųjų dalių matyti, kad joje nustatyta bendra garantijų sistema, leidžianti užtikrinti visišką šios konvencijos laikymąsi. Pastarosios 33 straipsnyje įtvirtintas negražinimo principas. Šis principas, kaip pagrindinė teisė, užtikrinamas Chartijos 18 straipsniu ir 19 straipsnio 2 dalimi¹³.

41. Tai reiškia, kad direktyvų 2004/83 ir 2005/85 nuostatos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į kiekvienos iš šių direktyvų bendrą sistemą ir tikslą, laikantis Ženevos konvencijos ir kitų reikšmingų atitinkamų sutarčių, nurodytų SESV 78 straipsnio 1 dalyje¹⁴. Be to, kaip matyti iš Direktyvos 2004/83 10 konstatuojamosios dalies bei Direktyvos 2005/85 8 konstatuojamosios dalies, aiškinti reikia ir paisant Chartijoje įtvirtintų teisių¹⁵.

42. Antra, taip pat norėčiau pažymėti, kad Direktyvoje 2004/83 nurodyti būtinausi reikalavimai, susiję su sąlygomis, kurias turi atitikti trečiųjų šalių piliečiai, kad galėtų pasinaudoti tarptautine apsauga, o Direktyvoje 2005/85 – būtinausi reikalavimai, susiję su prašymų nagrinėjimo procedūromis, ir patikslinamos prieglobsčio prašytojų teisės.

43. Šiame kontekste ir pradėsiu nagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimus. Pirmiausia išnagrinėsiu sprendžiančiosios institucijos pareigos bendradarbiauti su tarptautinės apsaugos prašytoju, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/83 4 straipsnį, apimtį, taip pat pasekmes, kurias lemia galimas šios pareigos nevykdymas (B skirsnis). Paskui – pasekmes, kylancias per pagrįstą laiką nepriėmus sprendimų dėl prieglobsčio prašymo ir tarptautinės apsaugos prašymo atsižvelgiant į Direktyvos 2005/85 23 straipsnį (C skirsnis). Galiausiai – klausimą, susijusį su bendru prašytojo patikimumu (D skirsnis).

B. Dėl pareigos bendradarbiauti apimties ir jos nevykdymo pasekmių (pirmasis, antrasis, trečiasis ir šeštasis klausimai)

44. Pirmuoju, antruoju, trečiuoju ir šeštoju klausimais, į kuriuos siūlau atsakyti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar pagal Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalyje nustatytą bendradarbiavimo pareigą sprendžiančioji institucija turi gauti naujausią informaciją apie prieglobsčio ir tarptautinės apsaugos prašytojo kilmės šalį ir, jeigu yra įrodymų apie psichinės sveikatos sutrikimus, galimai atsiradusius dėl trauminio įvykio šioje šalyje, – medicininę teisinę ataskaitą apie jo psichinės sveikatos būklę. Be

¹² Žr. 2010 m. kovo 2 d. Sprendimą *Salahadin Abdulla ir kt.* (C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, EU:C:2010:105, 52 punktas) ir 2022 m. kovo 3 d. Sprendimą *Secretary of State for the Home Department (Iš Palestinos kilusio asmens be pilietybės pabėgėlio statusas)* (C-349/20, EU:C:2022:151, 39 punktas).

¹³ 2018 m. birželio 19 d. Sprendimas *Gnandi* (C-181/16, EU:C:2018:465, 53 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

¹⁴ Buvęs EB 63 straipsnio pirmos pastraipos 1 punktas.

¹⁵ Dėl Direktyvos 2004/83 žr., be kita ko, 2010 m. kovo 2 d. Sprendimą *Salahadin Abdulla ir kt.* (C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, EU:C:2010:105, 53 ir 54 punktai) ir 2022 m. kovo 3 d. Sprendimą *Secretary of State for the Home Department (Iš Palestinos kilusio asmens be pilietybės pabėgėlio statusas)* (C-349/20, EU:C:2022:151, 40 punktas). Dėl Direktyvos 2005/85 žr., be kita ko, 2011 m. liepos 28 d. Sprendimą *Samba Diouf* (C-69/10, EU:C:2011:524, 34 punktas) ir 2013 m. sausio 31 d. Sprendimą *D. ir A.* (C-175/11, EU:C:2013:45, 58 punktas).

to, jam kyla klausimas, ar šios pareigos nevykdymas savaime gali lemti sprendimo, kuriuo atmetami šie prašymai, panaikinimą arba ar gali būti reikalaujama, kad prašytojas įrodytų, jog sprendimas galėjo būti kitoks, jei nebūtų buvę tokio pareigos nevykdymo.

45. Mano manymu, atsakyti į šiuos klausimus galima išnagrinėjus reikalavimo valstybei narei bendradarbiauti, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/83 4 straipsnį, reikšmę.

1. Dėl reikalavimo valstybei narei bendradarbiauti reikšmės

46. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad prašytojo pateikta informacija, susijusi su kilmės šalimi, nebuvo nauja net ir tą dieną, kurią prašytojas ją pateikė. Konkrečiai kalbant, ginčijamame sprendime darydamas lemiamą reikšmę turinčią išvadą¹⁶, IPAT remiasi 2015 m. austrų faktų nustatymo misija¹⁷ ir 2017 m. Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuro [JTVPK] ataskaita¹⁸. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, šie duomenys, griežtai vertinant, negali būti laikomi naujausia informacija, susijusia su kilmės šalimi, kuria buvo remiamasi priimant 2019 m. vasario 7 d. sprendimą¹⁹. Taigi, remdamasis Direktyvos 2004/83 4 straipsniu, Teisingumo Teismo išaiškintu Sprendime *M.*, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad IPAT nevykdė pareigos bendradarbiauti, nes nesurinko tinkamos naujausios informacijos, susijusios su prašytojo kilmės šalimi.

47. Šis požiūris *a priori* atrodo pagrįstas. Vis dėlto reikėtų patikslinti kai kuriuos aspektus.

48. Primintina, kad Direktyvos 2004/83 4 straipsnis, kaip matyti iš jo pavadinimo, yra susijęs su tarptautinės apsaugos prašymo „faktų ir aplinkybių įvertinimu“. Teisingumo Teismo teigimu, šis „įvertinimas“ vyksta dviem skirtingais etapais. Pirmasis etapas susijęs su faktinių aplinkybių, kurios gali būti prašymą pagrindžiantys įrodymai, nustatymu, o antrasis – su šių įrodymų teisiniu įvertinimu, t. y. sprendimo dėl klausimo, ar, atsižvelgiant į nagrinėjamo atvejo aplinkybes, yra įvykdyti Direktyvos 2004/83 9 ir 10 arba 15 straipsniuose nurodyti materialūs reikalavimai suteikti tarptautinę apsaugą, priėmimu²⁰.

49. Šiomis aplinkybėmis kyla klausimas, ką konkrečiai reiškia reikalavimas bendradarbiauti su prašytoju kiekviename iš šių dviejų etapų.

¹⁶ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, ši IPAT išvada buvo susijusi su tuo, kad situacija prašytojo kilmės šalyje buvo nesirenkamojo smurto vidaus ar tarptautinio ginkluoto konflikto metu situacija. Žr. šios išvados 59 punktą.

¹⁷ Kalbama apie informaciją, surinktą 2015 m. liepos mėn. atlikus tyrimą, susijusį su regionu, iš kurio kilęs apeliantas pagrindinėje byloje.

¹⁸ Žr. JTVPK *Refworld* ataskaitą „Laisvė pasaulyje 2017 m. – Pakistanas“. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, ši ataskaita susijusi tik su 2017 m. pirmuoju ketvirčiu ir joje pažymima, kad smurtinio terorizmo Pakistane labai sumažėjo.

¹⁹ Žr. šios išvados 10 punktą.

²⁰ Sprendimas *M.* (64 punktas), 2014 m. gruodžio 2 d. Sprendimas *A ir kt.* (C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 55 punktas) ir 2022 m. kovo 3 d. Sprendimas *Secretary of State for the Home Department (Iš Palestinos kilusio asmens be pilietybės pabėgėlio statusas)* (C-349/20, EU:C:2022:151, 63 punktas).

a) Dėl reikalavimo bendradarbiauti pirmajame vertinimo etape, susijusiame su faktinių aplinkybių nustatymu

50. Pirmiausia primintina, kad pagal Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalį, nors paprastai prašytojas privalo pateikti visą jo prašymui pagrįsti būtiną informaciją, atitinkama valstybė narė turi bendradarbiauti su prašytoju nustatant atitinkamą su šiuo prašymu susijusią informaciją²¹. Kitaip tariant, šioje nuostatoje įtvirtinta valstybių narių „pozityvi pareiga“ veikti bendradarbiaujant su prašytoju siekiant įvertinti šią informaciją²².

51. Šiuo klausimu iš Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 2 dalies matyti, kad įrodymai, galintys pagrįsti tarptautinės apsaugos prašymą, turi atitikti prašytojo pateiktą informaciją ir visus jo turimus dokumentus, susijusius su jo asmenine situacija: be kita ko, su jo amžiumi, biografijos faktais, tapatybe ir pilietybe ar pilietybėmis. Taigi šioje nuostatoje nurodomi visi prašymui pagrįsti svarbūs elementai, todėl ji yra susijusi su informacija ir dokumentais dėl *faktinių prašytojo biografijos aplinkybių*, įskaitant susijusias su „ankstesne gyvenamąja šalimi (-is) ir vieta (-[om]is)“.

52. Taip pat primintina, kad Teisingumo Teismas jau yra paaiškinęs reikalavimo valstybei narėi bendradarbiauti šiame pirmajame vertinimo etape reikšmę. Jis patikslino, kad, jei dėl kokių nors priežasčių tarptautinės apsaugos prašytojas pateikė *ne visą, neaktualią arba nereikšmingą* informaciją, reikia, kad atitinkama valstybė narė šioje procedūros stadijoje aktyviai bendradarbiautų su prašytoju tam, kad būtų galima gauti visą prašymą pagrindžiančią informaciją²³. Jis taip pat nurodė, kad valstybės narės valdžios institucijoms dažnai gali būti paprasčiau nei prašytojui gauti tam tikrus dokumentus ir su jais susipažinti²⁴.

53. Todėl, mano nuomone, akivaizdu, kad šiame pirmajame vertinimo etape, susijusiame su faktinių aplinkybių, galinčių reikšti prašymą pagrindžiančius įrodymus, nustatymu, pagal reikalavimą, nustatytą Direktyvos 2004/83 4 straipsnyje, sprendžiančioji institucija turi gauti *išsamią naujausią informaciją, susijusią su prieglobsčio ir tarptautinės apsaugos prašytojo kilmės šalimi*.

54. Į tai atsižvelgiant dar kyla klausimas, ar atitinkamos valstybės narės valdžios institucijoms tenka tokia „bendradarbiavimo“ pareiga antrajame vertinimo etape.

b) Ar būtina bendradarbiauti antrajame vertinimo etape, susijusiame su prašymą pagrindžiančių įrodymų teisiniu vertinimu?

55. Primintina, jog Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 3 dalies a punkte dėl tarptautinės apsaugos prašymo individualaus įvertinimo nustatyta, kad šis įvertinimas atliekamas atsižvelgiant į *visas reikšmingas faktines aplinkybes, susijusias su kilmės šalimi sprendimo dėl prašymo priėmimo metu*, įskaitant kilmės šalies įstatymus ir taisykles bei jų taikymo tvarką.

²¹ Sprendimas *M.* (65 punktas).

²² Generalinės advokatės E. Sharpston išvada sujungtose bylose *A ir kt.* (C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2111, 42 punktas).

²³ Sprendimas *M.* (66 punktas). Šiuo klausimu taip pat žr. generalinio advokato Y. Bot išvadą, pateiktą byloje *M.* (C-277/11, EU:C:2012:253, 67 punktas).

²⁴ 2022 m. kovo 3 d. Sprendimas *Secretary of State for the Home Department (Iš Palestinos kilusio asmens be pilietybės pabėgėlio statusas)* (C-349/20, EU:C:2022:151, 64 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

56. Šis individualus prašymo įvertinimas reiškia, kaip minėta²⁵, antrąjį etapą atliekant tarptautinės apsaugos prašymo „faktų ir aplinkybių įvertinimą“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/83 4 straipsnį. Šis etapas susijęs su prašymą pagrindžiančių įrodymų teisiniu vertinimu siekiant nustatyti, ar jie iš tikrųjų atitinka prašomo pabėgėlio statuso arba prašomos tarptautinės apsaugos suteikimo reikalavimus²⁶.

57. Tačiau, kaip jau yra nusprendęs Teisingumo Teismas, atsakomybė už prašymo pagrįstumo tyrimą tenka vien kompetentingai nacionalinei institucijai, todėl šioje procedūros stadijoje reikalavimas, kad ši institucija bendradarbiautų su prašytoju, kaip antai nurodytas Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje, neturi reikšmės²⁷. Šiuo klausimu primintina, jog iš Direktyvos 2005/85 4 straipsnio 1 dalies ir 8 straipsnio 2 dalies matyti, kad sprendžiančiosios institucijos sprendimai dėl prašymų turi būti priimami juos „tinkamai išnagrinė[jus]“²⁸. Konkrečiau kalbant, iš šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalies b punkto matyti, jog valstybės narės turi užtikrinti, kad būtų gaunama *tiksli naujausia informacija* apie bendrą padėtį prieglobsčio prašytojų kilmės šalyse²⁹ iš įvairių šaltinių, kaip antai JTVPK³⁰.

58. Todėl visiškai pritariu Komisijos požiūriui, jog iš šių nuostatų matyti, kad pagal Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 3 dalies a punktą sprendžiančioji institucija privalo ne tik bendradarbiauti su prašytoju kalbant apie informaciją, susijusią su padėtimi kilmės šalyje. Iš tikrųjų, kai asmuo atitinka Direktyvoje 2004/83 nustatytus reikalavimus, valstybės narės turi suteikti prašomą tarptautinę apsaugą, nes jų valdžios institucijos neturi diskrecijos šiuo klausimu³¹. Tačiau, kadangi pagal Direktyvos 2005/85 28 straipsnio 1 dalį valstybės narės prašymą gali laikyti nepagrįstu tik tuo atveju, jei sprendžiančioji institucija nustato, kad prašytojas neatitinka reikalavimų pabėgėlio statusui gauti pagal Direktyvą 2004/83, ši institucija negali atmesti prašymo jo „tinkamai neišnagrinėjusi“, taigi neatsižvelgusi į naujausią informaciją, susijusią su padėtimi kilmės šalyje.

59. Tai juo labiau pasakytina apie didelės žalos sąlygą, nurodytą Direktyvos 2004/83 15 straipsnio c punkte, kai rimta ir asmeninė grėsmė civilio gyvybei ar asmeniui, kyla dėl nesirenkamojo smurto tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu, kaip nurodyta pagrindinėje byloje³². Iš tikrųjų Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad sprendžiant, ar kyla tokia grėsmė, neturi būti reikalaujama, kad šis prašytojas pateiktų įrodymus, jog pavojus jam kyla dėl konkrečiai su jo situacija susijusių priežasčių. Teisingumo Teismo teigimu, vykstantį ginkluotą konfliktą apibūdinantį nesirenkamojo smurto laipsnį vertina kompetentingos nacionalinės institucijos arba valstybės narės teismai, į kuriuos kreiptasi dėl sprendimo atmesti tokį prašymą³³. Be to, primintina, kad aptariamas vertinimas, ar nustatytos aplinkybės reiškia tokią grėsmę, kad atitinkamas asmuo, atsižvelgdamas į savo individualią situaciją, gali pagrįstai baimintis, jog realiai

²⁵ Žr. šios išvados 48 punktą.

²⁶ Šiuo klausimu žr. Sprendimą *M.* (69 punktas).

²⁷ Sprendimas *M.* (70 punktas).

²⁸ 2018 m. sausio 25 d. Sprendimas *F* (C-473/16, EU:C:2018:36, 40 punktas).

²⁹ Sprendimas *M.* (67 punktas).

³⁰ Dėl sprendžiančiosios institucijos pareigos savo iniciatyva rinkti ir vertinti ataskaitas, susijusias su bendra padėtimi prašytojo kilmės šalyje žr. Reneman, M., „The Burden and Standard of Proof and Evidentiary Assessment“, *ES Asylum Procedures and the Right to an Effective Remedy*, Londonas, Hart Publishing, 2014, p. 183–248, pirmiausia p. 204.

³¹ Žr., be kita ko, 2019 m. liepos 29 d. Sprendimą *Torubarov* (C-556/17, EU:C:2019:626, 50 punktas).

³² Šiuo klausimu žr. šios išvados 46 punktą ir 16 išnašą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, atsižvelgiant į puštūnų (patanų) persekiojimą Pakistane stebina tai, kad IPAT sprendime nėra jokių svarstymų, susijusių su apelianto pagrindinėje byloje etnine kilme, ir kad į tai nėra jokios nuorodos nagrinėjant informaciją, susijusią su kilmės šalimi.

³³ Šiuo klausimu žr. 2009 m. vasario 17 d. Sprendimą *Elgafaji* (C-465/07, EU:C:2009:94, 43 punktas).

bus persekiojamas, bet kuriuo atveju turi būti atliekamas *atidžiai ir atsargiai*, nes nagrinėjami žmogaus asmens neliečiamumo ir individualių laisvių klausimai, t. y. klausimai, susiję su pagrindinėmis Sąjungos vertybėmis³⁴.

60. Taigi iš to, kas išdėstyta, matyti, kad pagal Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 3 dalies a punktą sprendžiančioji institucija, vykdydama pareigą tinkamai išnagrinėti prašymą, kaip nurodyta Direktyvos 2005/85 8 straipsnio 2 dalies b punkte, privalo gauti *išsamią naujausią* informaciją, susijusią su prieglobsčio ir tarptautinės apsaugos prašytojo kilmės šalimi. Kitaip tariant, ši institucija negali apsiriboti dalinės ar pasenusios informacijos, kurią prašytojas pateikė savo prašymui pagrįsti, išnagrinėjimu, bet turi gauti naujausią informaciją.

2. *Ar bendradarbiavimo pareiga reiškia, kad sprendžiančioji institucija privalo gauti medicininę teisinę ataskaitą apie prašytojo psichinę sveikatą?*

61. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad apeliantas pagrindinėje byloje pateikė IPO medicininę ataskaitą, pabrėždamas, kad turi psichikos sutrikimų, atsiradusių dėl to, kad buvo visai netoli per teroristinį išpuolį jo kilmės šalyje sprogusios bombos³⁵. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaikškina, kad IPO teigė IPAT, jog tokia ataskaita neleidžia nustatyti, ar apelianto pagrindinėje byloje psichikos sutrikimą lėmė bombos sprogimas. Be to, iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad IPAT pritarė tokiam požiūriui ir laikėsi nuomonės, kad medicininė teisinė ataskaita, t. y. „SPIRASI ataskaita“, tikrai galėjo būti „daug naudingesnė“³⁶. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, jog ir IPO, ir IPAT manė, kad apelianto pagrindinėje byloje pateikta medicininė ataskaita buvo nepakankama ir kad medicininė teisinė eksperto ataskaita būtų buvusi svarbi.

62. Šiomis aplinkybėmis kyla klausimas, ar nacionalinės institucijos, vykdydamos Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalyje nustatytą bendradarbiavimo pareigą, privalo gauti tokią ataskaitą.

63. Pirma, dėl pirmojo vertinimo etapo, susijusio su faktinių aplinkybių nustatymu, pažymėtina, kad toks reikalavimas iš šios nuostatos formuluotės neišplaukia. Iš tikrųjų Direktyva 2004/83 siekiama nustatyti būtiniausius reikalavimus dėl sąlygų, kurias turi įvykdyti trečiųjų šalių piliečiai, kad galėtų gauti tarptautinę apsaugą. Tačiau, jei Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų ketinęs nustatyti valstybėms narėms tokią pareigą, jis tikrai būtų tai aiškiai nurodęs. Todėl nacionalinės institucijos turi turėti diskreciją *nustatyti, ar medicininė teisinė eksperto ataskaita yra svarbi* individualiam vertinimui, kurį nacionalinės institucijos turi atlikti pagal Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 3 dalį³⁷.

64. Tačiau, priešingai, nei teigia kitos apeliacinio proceso šalys, jei, kaip nagrinėjamu atveju, šios institucijos mano, kad aptariama medicininė teisinė ataskaita yra *svarbi arba būtina* vertinant tarptautinės apsaugos prašymą³⁸, mano manymu, bendradarbiavimo pareiga, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalį, reiškia, kad jos turi apie tai pranešti prašytojui ir

³⁴ Žr. 2010 m. kovo 2 d. Sprendimą *Salahadin Abdulla ir kt.* (C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, EU:C:2010:105, 89 ir 90 punktai).

³⁵ Žr. šios išvados 7 punktą.

³⁶ Dėl SPIRASI ataskaitos žr. informaciją, pateikiamą internete adresu <https://spirasi.ie/what-we-do/medico-legal-report/>.

³⁷ Nors šioje byloje Direktyva 2013/32 netaikoma, mano manymu, verta paminėti, kad šios direktyvos 18 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nustatyta, jog „kai sprendžiančioji institucija mano, kad to reikia vertinant tarptautinės apsaugos prašymą pagal Direktyvos [2011/95] 4 straipsnį [<...>], valstybės narės, prašytojui sutikus, *pasirūpina* jo medicininio patikrinimo dėl praeityje patirto persekiojimo ar didelės žalos požymių. Alternatyviai, valstybės narės gali nustatyti, kad prašytojas pats pasirūpintų tokio medicininio patikrinimo organizavimu.“ Išskirta mano.

³⁸ Žr. šios išvados 16, 17 ir 61 punktus.

bendradarbiauti su juo, kad galėtų gauti tokią ataskaitą³⁹. Kaip minėta, pagal reikalavimą bendradarbiauti, taikomą nacionalinėms institucijoms, kai sprendžiančioji institucija mano, kad tarptautinės apsaugos prašytojo pateikta informacija yra neišsami, pasenusi ar nesvarbi, būtina, kad ji aktyviai bendradarbiautų su prašytoju tam, kad būtų surinkta visa būtina medžiaga⁴⁰ siekiant nustatyti faktines aplinkybes, galinčias tapti prašymą pagrindžiančiais įrodymais.

65. Antra, dėl antrojo vertinimo etapo, susijusio su prašymui pagrįsti pateiktų įrodymų teisiniu vertinimu, primintina, jog iš Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 3 dalies b ir c punktų matyti, kad tarptautinės apsaugos prašymas įvertinamas individualiai ir atsižvelgiant į atitinkamus prašytojo pateiktus pareiškimus ir dokumentus, įskaitant informaciją apie tai, ar jis buvo arba gali būti persekiojamas ar patirti didelę žalą, taip pat į *prašytojo* statusą ir *asmeninę padėtį*, kad atsižvelgiant į šią padėtį būtų nustatyta, ar veiksmai, kurie buvo arba gali būti įvykdyti jo atžvilgiu, galėtų būti laikomi persekiojimu arba susijusiais su didele žala. Konkrečiai kalbant, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad pagal šios direktyvos 4 straipsnio 3 dalį neatmetama galimybė vertinant faktus ir aplinkybes skirti ekspertizės⁴¹. Taigi kompetentingos valdžios institucijos privalo priderinti pareiškimų ir dokumentų ar kitų įrodymų vertinimo tvarką atsižvelgdamos į kiekvienos tarptautinės apsaugos prašymo rūšies ypatumus⁴².

66. Šiuo aspektu pažymėtina, kad reikalavimą gauti medicininę teisinę eksperto ataskaitą apie prašytojo psichinę sveikatą, kai, nacionalinių institucijų manymu, ši ataskaita yra svarbi arba būtina siekiant įvertinti įrodymus, patvirtina Direktyvos 2005/85 4 straipsnio 1 dalis ir 8 straipsnio 2 dalis. Šiose nuostatose įtvirtinta sprendžiančiosios institucijos pareiga sprendimus dėl prašymų priimti juos „tinkamai išnagrinėj[us]“⁴³. Iš tikrųjų ši institucija negalės tinkamai išnagrinėti prašymų, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, jei, nors ir manys, kad medicininė teisinė eksperto ataskaita yra svarbi arba būtina individualiam atitinkamo prašymo įvertinimui atlikti, ji šios ataskaitos negaus.

67. Todėl esu tos nuomonės, kad pagal Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 3 dalį sprendžiančioji institucija, vykdydama pareigą *tinkamai išnagrinėti* prašymą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/85 8 straipsnio 2 dalį, jeigu ji mano, kad medicininė teisinė eksperto ataskaita apie prašytojo psichinę sveikatą yra svarbi arba būtina individualiam šio prašymo įvertinimui atlikti, privalo gauti tokią ataskaitą. Mano nuomone, kitoks aiškinimas prieštarautų Direktyvos 2004/83 tikslui ir tiek šios direktyvos 4 straipsnio 3 dalis, tiek Direktyvos 2005/85 8 straipsnio 2 dalis prarastų savo prasmę.

3. Bendradarbiavimo pareigos ir pareigos tinkamai išnagrinėti prašymą nevykdymo pasekmės

68. Prieš pradėdant nagrinėti bendradarbiavimo pareigos ir pareigos tinkamai išnagrinėti prašymą nevykdymo pasekmes (žr. toliau, c ir d skirsnius), reikia nustatyti, ar, kaip teigia Vokietijos vyriausybė ir Komisija, pagal Direktyvos 2005/85 39 straipsnį pirmosios instancijos teismas turi galėti *ex nunc* iš esmės peržiūrėti sprendimą atmesti prieglobsčio prašymą arba tarptautinės apsaugos prašymą (a punktas). Jei taip, kyla klausimas, ar IPAT turi būti laikomas teismu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/85 39 straipsnį (b punktas).

³⁹ Šiuo klausimu žr. Sprendimą *M.* (66 punktas).

⁴⁰ Žr. šios išvados 52 punktą.

⁴¹ Teisingumo Teismas patikslino, kad tuo atveju, jei skiriama tokia ekspertizė, ji turi būti atliekama laikantis kitų reikšmingų Sąjungos teisės nuostatų, be kita ko, paisant Chartija užtikrinamų pagrindinių teisių, kaip antai teisės į pagarbą žmogaus orumui, įtvirtintos Chartijos 1 straipsnyje. Žr. 2018 m. sausio 25 d. Sprendimą *F* (C-473/16, EU:C:2018:36, 34 ir 35 punktai)).

⁴² Šiuo klausimu žr. 2018 m. sausio 25 d. Sprendimą *F* (C-473/16, EU:C:2018:36, 36 punktas).

⁴³ 2018 m. sausio 25 d. Sprendimas *F* (C-473/16, EU:C:2018:36, 40 punktas).

a) Dėl sąvokos „teismas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/85 39 straipsnį

69. Primintina, kad Direktyvos 2005/85 39 straipsnio 1 dalies a punkte nurodyta, jog valstybės narės užtikrina, kad prieglobsčio prašytojai turėtų teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę, kuria galėtų pasinaudoti teisme, kad apskųstų sprendimą dėl jų prieglobsčio prašymo. Vis dėlto šioje nuostatoje nenurodyta, jog būtina, kad tas teismas galėtų vykdyti tokią *ex nunc* kontrolę. Šiuo klausimu Komisija savo rašytinėse pastabose nurodo mananti, kad šie reikalavimai išplaukia iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos.

70. Šiuo klausimu pažymėtina, kad toks reikalavimas aiškiai išplaukia iš Direktyvos 2013/32 46 straipsnio, kuris pakeitė Direktyvos 2005/85 39 straipsnį ir kuris šioje byloje netaikytinas. Vis dėlto, mano manymu, vertėtų priminti, kad, kaip konstatavo Komisija vykstant teisėkūros procedūrai, susijusiai su Direktyvos 2013/32 46 straipsniu, ši nuostata „iš esmės grindžiam[a] atitinkamos [Teisingumo Teismo] ir Europos žmogaus teisių teismo praktikos raida“⁴⁴. Taigi toliau išnagrinėsiu klausimą, ar Direktyvos 2005/85 39 straipsnyje, kaip jį išaiškino Teisingumo Teismas, nustatytas toks reikalavimas.

71. Pirma, Teisingumo Teismas jau yra nurodęs, kad nustatant, kas turi būti būdinga šiai Direktyvos 2005/85 39 straipsnyje numatyta teisių gynimo priemonei, reikia atsižvelgti į Chartijos 47 straipsnį, kuriame patvirtinamas veiksmingos teisinės gynybos principas ir pagal kurį kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos Sąjungos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų gynybą teisme šiame straipsnyje nustatytais sąlygomis⁴⁵. Konkrečiai kalbant, Teisingumo Teismas nusprendė, jog tam, kad šia teise būtų galima veiksmingai naudotis, reikia, kad nacionalinis teismas *atlikdamas išsamų tyrimą* galėtų patikrinti, ar pagrįsti yra motyvai, dėl kurių kompetentinga administracinė valdžios institucija nusprendė, kad tarptautinės apsaugos prašymas yra nepagrįstas⁴⁶. Šiuo klausimu primintina, kad bet kuris sprendimas dėl pabėgėlio ar papildomos apsaugos statuso suteikimo turi būti grindžiamas individualiu nagrinėjimu⁴⁷.

72. Antra, kiek tai susiję su Reglamentu (ES) Nr. 604/2013⁴⁸, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad skundu dėl administracinio sprendimo panaikinimo, kurį nagrinėdamas teismas negali atsižvelgti į priėmus šį sprendimą susiklosčiusias aplinkybes, neužtikrinama pakankama teisminė gynyba, kuri leistų atitinkamam asmeniui pasinaudoti šiuo reglamentu ir Chartijos 47 straipsniu suteikiamomis teisėmis⁴⁹.

73. Trečia, pridurtina, kad, kaip priminė generalinis advokatas P. Mengozzi, Europos Žmogaus Teisių Teismas jau kurį laiką reikalauja, kad būtų ne tik „išsamiai išnagrinėjama“, ar laikytasi taikytinų teisės normų, bet ir nustatomos bei įvertinamos faktinės aplinkybės⁵⁰. Šio teismo

⁴⁴ 2009 m. spalio 21 d. pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse būtiniausių reikalavimų (COM(2009) 554 *final*, p. 9). Žr. šios išvados 51 išnašą.

⁴⁵ Šiuo klausimu žr. 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Tall* (C-239/14, EU:C:2015:824, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Direktyvos 2005/85 27 konstatuojamojoje dalyje patikslinama, kad pagrindinį Sąjungos teisės principą atspindi tai, kad sprendimus, priimtus dėl prieglobsčio prašymų ir dėl pabėgėlio statuso panaikinimo, galima veiksmingai apskųsti teisme, kaip apibrėžta SESV 267 straipsnyje.

⁴⁶ Šiuo klausimu žr. 2011 m. liepos 28 d. Sprendimą *Samba Diouf* (C-69/10, EU:C:2011:524, 56 ir 61 punktai).

⁴⁷ 2020 m. kovo 19 d. Sprendimas *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal* (C-406/18, EU:C:2020:216, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Žr. šios išvados 56 punktą.

⁴⁸ 2013 m. birželio 26 d. Tarybos reglamentas, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (OL L 180, 2013, p. 31).

⁴⁹ Žr. 2021 m. balandžio 15 d. Sprendimą *État belge (Aplinkybės, susiklosčiusios po sprendimo dėl perdavimo priėmimo)* (C-194/19, EU:C:2021:270, 45 punktas).

⁵⁰ Dėl Direktyvos 2013/32 46 straipsnio 3 dalies aiškinimo žr. generalinio advokato P. Mengozzi išvadą, pateiktą byloje *Alheto* (C-585/16, EU:C:2018:327, 69 punktas). Taip pat žr. 2018 m. liepos 5 d. Sprendimą *Alheto* (C-585/16, EU:C:2018:584, 113 punktas).

teigimu, toks tyrimas turi būti atliekamas atidžiai, nepriklausomai, griežtai ir išsamiai ir išsklaidyti bet kokias abejones, kad ir kokios jos būtų teisėtos, dėl tarptautinės apsaugos prašymo nepagrįstumo, neatsižvelgiant į tai, kokia yra kontrolę įgaliotos atlikti institucijos kompetencijos apimtis⁵¹.

74. Taigi reikia manyti, jog pagal Direktyvos 2005/85 39 straipsnį, atsižvelgiant į Chartijos 47 straipsnį, reikalaujama, kad pirmosios instancijos teismas galėtų vykdyti sprendimo atmesti prieglobsčio ar tarptautinės apsaugos prašymą *ex nunc* kontrolę.

b) *Dėl IPAT laikymo „teismu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/85 39 straipsnį*

75. Savo atsakyme į Teisingumo Teismo prašymą pateikti paaiškinimų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, viena vertus, pažymi, kad IPO priima sprendimą suteikti tarptautinę apsaugą arba jos nesuteikti kaip pirmoji instancija, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/85 23 straipsnį⁵². Kita vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaiškina, kad IPAT tokioje byloje kaip pagrindinė byla veikia kaip teisminė institucija, kuri vykdo pirmojo lygmens teisminę kontrolę ir kuriai gali būti pateiktas skundas, susijęs su faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, dėl sprendžiančiosios institucijos (t. y. IPO) pirmąja instancija priimto sprendimo, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 39 straipsnį⁵³. Jis pabrėžia, be kita ko, kad IPAT priima *ex nunc* sprendimus ir yra įgaliotas reikalauti, kad teisingumo ir lygybės ministras atliktų tyrimus ir pateiktų jam informaciją⁵⁴.

76. Todėl esu tos nuomonės, jog, kadangi sprendžiančiosios institucijos sprendimas pagal Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 3 dalies a–c punktus, siejamus su Direktyvos 2005/85 8 straipsnio 2 dalies b punktu, turi būti priimtas „tinkamai išnagrinėjus“ prašymą, atsižvelgiant į visas reikšmingas aplinkybes, susijusias su kilmės šalimi, taip pat į medicininę teisinę eksperto ataskaitą apie prašytojo psichinę sveikatą, jei, šios institucijos manymu, tokia ataskaita yra svarbi arba būtina, pirmosios instancijos teismo vykdoma šios institucijos motyvų pagrįstumo kontrolė reiškia, kad, kaip savo pastabose teisingai teigia Komisija, turi būti išnagrinėta tiksli ir išsami naujausia informacija, kuri susijusi su situacija kilmės šalyje ir kuria, be kita ko, buvo grindžiamas administracinis sprendimas, kuris yra kontrolės dalys.

77. Be to, jei šis teismas mano, kad prašytojo pateiktų įrodymų nepakanka nei pastarojo teiginiui, kad jis jau patyrė didelę žalą, įrodyti, nei, be kita ko, prašytojo psichinės sveikatos būklei įvertinti, jis turi galėti skirti pasirengimo nagrinėti bylą priemones, kad prašytojas galėtų pateikti medicininę teisinę eksperto ataskaitą. Tai reiškia, kad pirmosios instancijos teismas, kuris

⁵¹ Dėl Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos, pasirašytos 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje, 3 ir 13 straipsnių žr. 2005 m. balandžio 12 d. EŽTT sprendimą *Chamaiev ir kiti prieš Gruziją ir Rusiją* (CE:ECHR:2005:0412JUD003637802, 448 punktas), 2000 m. liepos 11 d. EŽTT sprendimą *Jabari prieš Turkiją* (CE:ECHR:2000:0711JUD004003598, 50 punktas), 2011 m. sausio 21 d. EŽTT sprendimą *M.S.S prieš Belgiją* (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, 293 ir 388 punktai) ir 2012 m. spalio 2 d. EŽTT sprendimą *Singh ir kiti prieš Belgiją* (CE:ECHR:2012:1002JUD003321011, 103 punktas). Šiuo klausimu taip pat žr. Reneman, M., „Judicial Review of the Establishment and Qualification of the Facts“, *ES Asylum Procedures and the Right to an Effective Remedy*, Hart Publishing, Londonas, 2014 m., p. 249–293, pirmiausia p. 268–270 ir 292.

⁵² Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priduria, kad pagal 2015 m. Tarptautinės apsaugos įstatymo 47 straipsnio 3 dalį, kai IPO rekomenduoja suteikti tarptautinę apsaugą arba IPAT apeliacine tvarka patvirtina šią rekomendaciją, teisingumo ir lygybės ministras neturi jokios diskrecijos ir šie sprendimai jam yra privalomi, nebent esama pagrįstų priežasčių manyti, kad ieškovas kelia pavojų visuomenei arba valstybės saugumui.

⁵³ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad pagal 2015 m. Tarptautinės apsaugos įstatymą buvo išsaugotos *Refugee Appeals Tribunal* (Skundus dėl pabėgėlių statuso nagrinėjantis teismas) funkcijos, struktūra ir kompetencija, kurias Teisingumo Teismas konstatavo 2013 sausio 31 d. Sprendime *D. ir A. (C-175/11, EU:C:2013:45, 20–32 ir 78–105 punktai)*.

⁵⁴ Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi 2015 m. Tarptautinės apsaugos įstatymo 44 straipsniu.

nagrinėja skundą, gali atlikti *ex nunc* tyrimą, t. y. remdamasis ne aplinkybėmis, apie kurias sprendimą priėmusi institucija žinojo arba turėjo žinoti šio sprendimo priėmimo metu, o aplinkybėmis, kurios yra susiklosčiusios tuo metu, kai teismas priima sprendimą.

78. Todėl IPAT, kaip teismas, kuriam taikomas Direktyvos 2005/85 39 straipsnis, siejamas su Chartijos 47 straipsniu, turi gauti ir išnagrinėti tikslią ir išsamią naujausią informaciją, susijusią su situacija prašytojo kilmės šalyje, įskaitant medicininę teisinę eksperto ataskaitą, jei mano, kad tai svarbu arba būtina atsižvelgiant į jo pareigą užtikrinti teisę į veiksmingą teisinę gynybą dėl sprendžiančiosios institucijos, šiuo atveju – IPO, priimto sprendimo, kuriuo atsisakoma suteikti teisę į prieglobstį arba tarptautinę apsaugą.

c) Dėl galimybės panaikinti sprendimą, kuriuo atmetami prašymai

79. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar tokia pareiga savaime gali lemti sprendimo, kuriuo atmetami prieglobsčio ir tarptautinės apsaugos prašymai, panaikinimą.

80. Patikslintina, kad, atsakydamas į Teisingumo Teismo prašymą pateikti paaiškinimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nurodydamas Sprendimo *D. ir A.* 102 ir 103 punktus, pažymėjo, jog Airijos pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo sistema apima ir galimybę jam vykdyti IPO ir IPAT sprendimų kontrolę, kiek tai susiję su teisės klaidomis sprendžiant dėl prašymo⁵⁵. Taigi šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas vykdant tokią teisminę kontrolę.

81. Mano nuomone, tai reiškia, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas užtikrina antrojo lygmens kontrolę. Todėl jo kontrolė apribota galimomis teisės klaidomis, kaip nagrinėjamu atveju, kai tiek sprendžiančioji institucija, tiek pirmosios instancijos teismas nevykdo pareigos gauti tikslią ir išsamią naujausią informaciją, susijusią su prašytojo kilmės šalimi, įskaitant medicininę teisinę eksperto ataskaitą, jei mano, kad ji yra svarbi arba būtina.

82. Nors tokios pareigos nevykdymas gali lemti sprendimo, kuriuo atmetami šie prašymai, panaikinimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atsakydamas į prašymą pateikti paaiškinimą patikslina, kad tuo atveju, jeigu jis nusprendžia, jog padaryta teisės klaida, jis grąžina bylą IPAT, kad šis teismas priimtų naują sprendimą apeliacinėje byloje, atsižvelgdamas į faktines ir teisines aplinkybes. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar padaryta tokia klaida.

d) Įrodinėjimo pareiga

83. Ar gali būti reikalaujama, kad prašytojas įrodytų, jog sprendimas galėjo būti kitoks, jei būtų vykdyta pareiga tinkamai išnagrinėti prašymą?

84. Vokietijos vyriausybė savo rašytinėse pastabose teisingai teigia, kad, jei pirmosios instancijos teismas pats atlieka išsamų tyrimą siekdamas nustatyti, ar, atsižvelgiant į esamas faktines aplinkybes, prieglobsčio prašytojas turi teisę į tarptautinę apsaugą, nebūtina, kad proceso šalys įrodytų, jog nacionalinės sprendžiančiosios institucijos sprendimas galėjo būti kitoks.

⁵⁵ 2013 m. sausio 31 d. Sprendimas *D. ir A.* (C-175/11, EU:C:2013:45). Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priduria, kad pagal šią sistemą numatyta galimybė ginčyti teisinius aspektus, kreipiantis į *Court of Appeal* (Apeliacinis teismas, Airija) ir *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija), kai tam duotas leidimas.

85. Šiuo aspektu pažymėtina, jog, nors tiesa, kad šis klausimas priskiriamas valstybių narių procesinei autonomijai, vis dėlto, kaip jau paaškinau, siekiant užtikrinti veiksmingą teisės į prieglobstį arba tarptautinę apsaugą įgyvendinimą, taip pat reikalavimų, kylančių iš Chartijos 47 straipsnio⁵⁶ ir negražinimo principo, laikymąsi, būtina, kad pirmosios instancijos teismas atliktų *ex nunc* tyrimą, kaip nurodyta Direktyvos 2005/85 39 straipsnyje⁵⁷.

86. Todėl, atsižvelgiant į pagrindinių teisių, kurias siekiama įgyvendinti teikiant prieglobsčio ir tarptautinės apsaugos prašymus, svarbą, mano nuomone, nėra svarbu, kad, jei sprendžiančioji institucija ir pirmosios instancijos teismas nevykdo pareigos *tinkamai išnagrinėti* prašymą, pareiga įrodyti, kad sprendimas galėjo būti kitoks, jei tokia pareiga būtų vykdyta, tektų prašytojui. Priešingai, kalbant apie tokį nagrinėjimą, pareiga tai įrodyti, mano manymu, yra perteklinė, nes ši pareiga tenka šiai nacionalinei institucijai ir šiam teismui, o ne prašytojui.

C. Dėl pasekmių per pagrįstą laiką nepriėmus sprendimų dėl prieglobsčio prašymo ir tarptautinės apsaugos prašymo (ketvirtasis ir penktasis klausimai)

87. Ketvirtuoju ir penktuoju klausimais, kuriuos, mano nuomone, reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar daugiau kaip trejų su puse metų laikotarpis, praėjęs nuo prieglobsčio prašymo pateikimo iki IPAT sprendimo priėmimo, gali būti pateisintas vykstant šiam procesui Airijoje padarytais teisės aktų pakeitimais ir, jei ne, ar vien tokiu laikotarpiu, kurį jis laiko „nepagrįstu“, galima pateisinti sprendimo atmesti pagrindinėje byloje aptariamus prašymus panaikinimą.

88. Prieš atsakydamas į šiuos klausimus, trumpai išnagrinėsiu Direktyvos 2005/85 23 ir 39 straipsniuose nurodytų terminų skirtumus ir pobūdį.

1. Dėl Direktyvos 2005/85 23 ir 39 straipsniuose nurodytų terminų skirtumų ir pobūdžio

89. Pirmiausia pažymėtina, jog iš Direktyvos 2005/85 struktūros ir sistemos, visų pirma iš pirmosios instancijos procedūrų, numatytų III skyriuje, ir peržiūros procedūrų, numatytų V skyriuje, skyrimo, matyti, kad reikia skirti terminą sprendžiančiosios institucijos sprendimui priimti, nurodytą šios direktyvos 23 straipsnyje, ir terminą pirmosios instancijos teismo sprendimui priimti, nurodytą šios direktyvos 39 straipsnyje.

90. Pirma, dėl Direktyvos 2005/85 23 straipsnyje numatyto termino pobūdžio primintina, kad šio straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje nurodyta, jog valstybės narės, nepažeisdamos tinkamo ir išsamaus nagrinėjimo principo, užtikrina, kad tokia procedūra būtų *kuo greičiau* baigta⁵⁸. Taigi iš šios nuostatos formuluotės matyti, kad ji susijusi vien su tinkamu terminu, per kurį sprendžiančioji institucija turi priimti sprendimą vykstant nagrinėjimo procedūrai. Vadinasi, šis šešių mėnesių laikotarpis yra orientacinio pobūdžio ir šiai institucijai visai nėra privalomas.

91. Tai patvirtina, viena vertus, Direktyvos 2005/85 tikslas. Šiuo klausimu primintina, jog Teisingumo Teismas jau turėjo progą pabrėžti, kad šia direktyva įtvirtintos procedūros reiškia būtiniausius reikalavimus ir kad valstybės narės daugeliu aspektų turi diskreciją įgyvendinti šias

⁵⁶ Žr. 2014 m. gegužės 8 d. Sprendimą *N.* (C-604/12, EU:C:2014:302, 41 punktą).

⁵⁷ Žr. šios išvados 40 ir 41 punktus, taip pat 71–74 punktus.

⁵⁸ O šešių mėnesių laikotarpis, numatytas Direktyvos 2013/32, kuri šioje byloje netaikytina, 31 straipsnio 3 dalyje, valstybėms narėms yra privalomas.

nuostatas atsižvelgdamos į nacionalinę teisę⁵⁹. Konkrečiai kalbant, jis nurodė, kad Sąjungos teisės aktų leidėjo ketinimas palikti valstybėms narėms tokią diskreciją matyti, be kita ko, iš Direktyvos 2005/85 11 konstatuojamosios dalies ir 23 straipsnio, kuriame įtvirtinta nagrinėjimo procedūra, formuluočių⁶⁰. Iš tikrųjų, kad prieglobsčio prašymai būtų išnagrinėti kuo skubiau, yra suinteresuotos, kaip matyti iš šios konstatuojamosios dalies, tiek valstybės narės, tiek prieglobsčio prašytojai⁶¹.

92. Kita vertus, orientacinį šio termino pobūdį dar patvirtina Direktyvos 2005/85 23 straipsnio 2 dalies antros pastraipos a ir b punktai. Šioje nuostatoje nurodyta, jog, kai sprendimo negalima priimti per šešis mėnesius, valstybės narės užtikrina, kad atitinkamam prašytojui būtų pranešta apie uždelsimą arba jo prašymu būtų suteikta informacija apie laikotarpį, per kurį tikimasi priimti sprendimą dėl jo prašymo. Pagal šią nuostatą tokia informacija *neįpareigoja* valstybės narės priimti sprendimo dėl atitinkamo prašytojo per tą laikotarpį.

93. Antra, dėl *Direktyvos 2005/85 39 straipsnyje nurodytų terminų* pobūdžio primintina, jog šio straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad valstybės narės *gali* nustatyti terminus pirmosios instancijos teismui nagrinėti sprendžiančiosios institucijos sprendimą⁶². Taigi iš šios nuostatos aiškiai matyti, kad joje nenurodytas nei orientacinis, nei privalomas terminas, per kurį šis teismas turi priimti sprendimą dėl skundo dėl sprendžiančiosios institucijos sprendimo.

94. Tai patikslinus pažymėtina, kad nagrinėjamu atveju IPO sprendimas atmesti buvo priimtas praėjus daugiau kaip šešiolikai mėnesių po to, kai apeliantas pagrindinėje byloje pateikė prašymą suteikti pabėgėlio statusą, o IPAT sprendimas, kuriuo atmestas dėl šio sprendimo pateiktas skundas, buvo priimtas praėjus dvejiems metams ir dviem mėnesiams nuo šio skundo pateikimo. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja dėl fakto, kad sprendimą, kuriuo patvirtinamas atsisakymas apeliantui pagrindinėje byloje suteikti tarptautinę apsaugą, pirmosios instancijos teismas priėmė praėjus *trejiems metams ir septyniems mėnesiams* nuo jo pirmojo prieglobsčio prašymo pateikimo.

95. Todėl, net jei, kaip paaiškinau, reikia skirti orientacinį nagrinėjimo procedūros terminą, nurodytą Direktyvos 2005/85 23 straipsnio 2 dalyje, ir peržiūros procedūros terminą, kurį gali nustatyti valstybės narės, nurodytą šios direktyvos 39 straipsnio 4 dalyje, ir nors pritariu Komisijos nuomonei, kad Direktyvoje 2005/85 nenustatytas privalomas terminas, per kurį turi būti priimtas galutinis sprendimas, vis dėlto kyla klausimas, ar šis ilgesnis nei trejų su puse metų laikotarpis yra pagrįstas.

96. Dėl toliau nurodytų priežasčių taip nemanau.

⁵⁹ Žr., be kita ko, 2011 m. liepos 28 d. Sprendimą *Samba Diouf* (C-69/10, EU:C:2011:524, 29 punktą) ir 2013 m. sausio 31 d. Sprendimą *D. ir A.* (C-175/11, EU:C:2013:45, 63 punktą).

⁶⁰ Šiuo klausimu žr. 2013 m. sausio 31 d. Sprendimą *D. ir A.* (C-175/11, EU:C:2013:45, 65 punktą).

⁶¹ 2013 m. sausio 31 d. Sprendimas *D. ir A.* (C-175/11, EU:C:2013:45, 60 punktą).

⁶² Direktyvos 2005/85 39 straipsnio 4 dalis yra identiška Direktyvos 2013/32, kuri šioje byloje netaikytina, 46 straipsnio 10 daliai.

2. Dėl sprendimų nepriėmimo per pagrįstą laiką

97. Pirma, iš tiesų nesant Sąjungos reguliavimo dėl tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimo procesinių taisyklių, pagal procesinės autonomijos principą valstybės narės, užtikrindamos pagrindinių teisių paisymą ir visišką su tarptautine apsauga susijusių Sąjungos teisės nuostatų veiksmingumą, išlaiko kompetenciją nustatyti šias taisykles⁶³.

98. Vis dėlto primintina, kad, viena vertus, dėl galimybės veiksmingai pasinaudoti tarptautinės apsaugos suteikiamu statusu, Teisingumo Teismo teigimu, reikalaujama, kad prašymas būtų išnagrinėtas per pagrįstą laiką⁶⁴. Iš tikrųjų, kaip pažymėjo generalinis advokatas Y. Bot, prieglobsčio prašymai, kaip ir prašymai suteikti papildomą apsaugą, „turi būti išnagrinėti rūpestingai, per protingą laikotarpį, nes procedūros trukmė turi įtakos ne tik prašytojo teisiniam saugumui, bet ir jo integravimuisi“⁶⁵.

99. Šiuo klausimu, mano manymu, reikėtų atsižvelgti ir į prašymų nagrinėjimo procedūros sprendžiančiojoje institucijoje, ir į peržiūros procedūros pirmosios instancijos teisme, nagrinėjamu atveju atitinkamai IPO ir IPAT, trukmę.

100. Pažymėtina, kita vertus, kad Teisingumo Teismas yra priminęs, jog teisė į gerą administravimą, įtvirtinta Chartijos 41 straipsnyje, atspindi bendrą Sąjungos teisės principą. Taigi iš teisės į gerą administravimą išplaukiantys reikalavimai, pirmiausia kiekvieno asmens teisė, kad jo bylos būtų nagrinėjamos nešališkai ir per protingą laikotarpį, taikytini nacionalinei kompetentingai institucijai vykdant tokią pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos suteikimo procedūrą, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje⁶⁶.

101. Tai reiškia, kad per visą prieglobsčio ar tarptautinės apsaugos procedūros trukmę turi būti atsižvelgiama į Chartijos 41 straipsnyje įtvirtintą teisę į gerą administravimą ir teisės į veiksmingą teisinę gynybą veiksmingumą. Šiuo klausimu primintina, kad Chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje nustatyta, be kita ko, kad „kiekvienas asmuo turi teisę, kad jo byla *per kiek įmanoma trumpesnią laiką* viešai ir teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas“⁶⁷. Taip pat pažymėtina, kad, atsižvelgiant į individualią prieglobsčio ar tarptautinės apsaugos prašytojo situaciją, valstybė narė, kurioje yra šis prašytojas, turi pasirūpinti, kad nebūtų dar labiau pažeistos jo pagrindinės teisės nepagrįstai ilgai vykstant nagrinėjimo procedūrai.

102. Antra, dėl tokio nepagrįsto laikotarpio pateisinimo primintina, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją valstybė narė negali remtis teisės aktų pakeitimais, darytais vykstant procedūrai pagrindinėje byloje, siekdama pateisinti tai, kad nevykdė pareigos per pagrįstą laiką priimti sprendimą dėl prieglobsčio ar tarptautinės apsaugos prašymo⁶⁸.

⁶³ Žr. 2014 m. gegužės 8 d. Sprendimą *N.* (C-604/12, EU:C:2014:302, 41 punktą).

⁶⁴ Šiuo klausimu žr. 2014 m. gegužės 8 d. Sprendimą *N.* (C-604/12, EU:C:2014:302, 45 punktą).

⁶⁵ Generalinio advokato Y. Bot išvada, pateikta byloje *M.* (C-277/11, EU:C:2012:253, 115 punktą).

⁶⁶ Šiuo klausimu žr. 2014 m. gegužės 8 d. Sprendimą *N.* (C-604/12, EU:C:2014:302, 49 ir 50 punktai). Taip pat žr. Reneman, M., „Judicial Review of the Establishment and Qualification of the Facts“, *ES Asylum Procedures and the Right to an Effective Remedy*, Hart Publishing, Londonas, 2014, 249–293 p., konkrečiai p. 288.

⁶⁷ Kursyvu išskirta mano.

⁶⁸ Šiuo klausimu, kiek tai susiję su teisės į prieglobstį sritimi, žr. 2009 m. liepos 9 d. Sprendimą *Komisija / Ispanija* (C-272/08, nepaskelbtas Rink., EU:C:2009:442, 10 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). Taip pat žr. 2012 m. balandžio 19 d. Sprendimą *Komisija / Graikija* (C-297/11, nepaskelbtas Rink., EU:C:2012:228, 14 punktą).

103. Galiausiai, trečia, dėl klausimo, ar vien pagrįsto laikotarpio nepaisymu galima pateisinti sprendimo atmesti prieglobsčio arba tarptautinės apsaugos prašymo panaikinimą, pritariu Komisijos nuomonei, kad pareigos per pagrįstą laikotarpį priimti sprendimą dėl šių prašymų nevykdymas nėra reikšmingas motyvas, siekiant, kiek tai susiję su Direktyvos 2005/85 39 straipsnyje nurodytu skundu, nuspręsti, ar atsisakymas suteikti tarptautinę apsaugą atitinka Direktyvoje 2004/83 nustatytas taisykles ir kriterijus.

104. Iš tikrųjų Direktyvos 2005/85 39 straipsnyje nurodyto skundo tikslas – nuspręsti, ar sprendžiančioji institucija teisingai manė, kad prašytojas neatitinka tarptautinės apsaugos suteikimo reikalavimų. Šiuo klausimu pažymėtina, kad tai, ar asmeniui tikrai būtina ši apsauga, turi būti vertinama remiantis tokios apsaugos suteikimo kriterijais, nustatytais Direktyvoje 2004/83. Aplinkybė, kad sprendimas, susijęs su tarptautinės apsaugos būtinumu, nebuvo priimtas per pagrįstą laiką, neturi reikšmės atliekant šį vertinimą ir negali būti pagrindas nusprendžiant suteikti šią apsaugą.

105. Šiomis aplinkybėmis primintina, jog Chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje patikslinama, kad „kiekvienas asmuo turi turėti galimybę gauti teisinę pagalbą, būti ginamas ir atstovaujamas“⁶⁹. Pagal suformuotą jurisprudenciją teisės į gynybą paisymo principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas⁷⁰. Nagrinėjamu atveju, jei bendra procedūros trukmė lemia prieglobsčio ir tarptautinės apsaugos prašytojo teisės į gynybą pažeidimą, pagrįsto laikotarpio nepaisymu dėl šio pažeidimo savaime galima pateisinti sprendimo atmesti šiuos prašymus panaikinimą; prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi tai patikrinti⁷¹.

D. Dėl bendro prašytojo patikimumo (septintasis klausimas)

106. Septintuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar melagingas teiginys pirminiame prašyme, kurį prašytojas pasitaikius pirmai galimybei atsiėmė, pateisina abejojimą jo patikimumu.

107. Primintina, kad Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybė valstybėms narėms laikytis nuomonės, kad prašytojui tenka pareiga pagrįsti tarptautinės apsaugos prašymą, ir ši pareiga, Teisingumo Teismo teigimu, reiškia, kad jis privalo „pateikti visą <...> būtiną informaciją“⁷². Šios direktyvos 4 straipsnio 2 dalyje ši informacija apibrėžiama, be kita ko, kaip „prašytojo pareiškimai ir visa jo turima dokumentacija“. Be to, iš minėtos direktyvos 4 straipsnio 5 dalies matyti, kad kai prašytojo pareiškimo faktai nepagrįsti dokumentais ar *kitais* įrodymais⁷³, tokių faktų nebūtina patvirtinti, jei kartu įvykdytos penkios sąlygos ir pagal vieną iš jų „yra nustatyta, kad prašytojas [*apskritai vertinant*] yra patikimas“⁷⁴.

⁶⁹ Pagal Chartijos 48 straipsnio 2 dalį kiekvienam, kuris kaltinamas padaręs nusikaltimą, užtikrinama teisė į gynybą.

⁷⁰ Sprendimas *M.* (81 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

⁷¹ Kiek tai susiję su Direktyvos 2013/32, kuri šioje byloje netaikytina, 46 straipsnio 3 dalies aiškinimu, žr. 2019 m. liepos 29 d. Sprendimą *Torubarov* (C-556/17, EU:C:2019:626, 59 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija) dėl kiekvienai valstybei narei tenkančios pareigos pritaikyti savo nacionalinę teisę taip, kad panaikinus pirminį sprendimą ir grąžinus bylą nagrinėti šiai kvaziteisminei ar administracinei institucijai, naujas sprendimas būtų priimtas per trumpą laiką ir atitiktų teismo sprendime dėl panaikinimo nurodytą vertinimą.

⁷² Sprendimas *M.* (65 punktą).

⁷³ Kalbama, be kita ko, apie žodinius, dokumentais pagrįstus, vaizdinius, garsinius arba daiktinius įrodymus. Žr. JTVPK ataskaitą „Beyond Proof, Credibility Assessment in ES Asylum Systems: Full Report“, 2013 m. gegužės mėn., pateikiamą internete adresu <https://www.refworld.org/docid/519b1fb54.html>.

⁷⁴ Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 5 dalies e punktą. Kursyvu išskirta mano.

108. Vis dėlto pažymėtina, kad nei Direktyvoje 2004/83, nei Direktyvoje 2005/85 nepatikslinama, kaip reikia suprasti „patikimumą“, ir nenurodoma, į ką turi atsižvelgti nacionalinės institucijos ir kompetentingi teismai, vertindami prašytojo „bendrą patikimumą“.

109. JTVPK teigimu, „patikimumas nustatomas, kai prašytojas pateikia nuoseklų ir įtikinamą prašymą, kuris neprieštarauja žinomai bendrai informacijai, taigi kuriuo, atsižvelgiant į visas aplinkybes, galima tikėti“⁷⁵. Iš šios apibrėžties matyti, kad šie kriterijai atitinka vieną iš kartu taikomų sąlygų, nurodytų Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 5 dalyje, t. y. sąlygą, pagal kurią „prašytojo pareiškimai yra *nuoseklūs bei patikimi* ir *neprieštarauja* turimai konkrečiai ir *bendrai informacijai*, susijusiai su prašytojo atveju“⁷⁶. Todėl ši apibrėžtis, mano manymu, nėra reikšminga siekiant nustatyti „bendro patikimumo“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies e punktą, kriterijų. Iš to veikia darytina išvada, kad šį kriterijų turi nustatyti sprendžiančioji institucija, vykdydama savo pareigą individualiai įvertinti tarptautinės apsaugos prašymą ir atsižvelgdama, be kita ko, į prašytojo individualų statusą ir asmeninę situaciją pagal minėtos direktyvos 4 straipsnio 3 dalies c punktą.

110. Šiuo klausimu pažymėtina, jog Teisingumo Teismas jau yra priminęs reikalavimą, nustatytą kompetentingoms institucijoms pagal Direktyvos 2005/85 13 straipsnio 3 dalies a punktą⁷⁷ ir Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 3 dalį, bendrauti su prašytoju atsižvelgiant į asmeninę ar bendrą situaciją, susiklosčiusią pateikiant prašymą, be kita ko, į prašytojo pažeidžiamumą, ir individualiai įvertinti šį prašymą atsižvelgiant į kiekvieno prašytojo individualų statusą ir asmeninę situaciją⁷⁸.

111. Šiomis aplinkybėmis tai, kad prašytojas pateikė vieną melagingą teiginį, savaime nereiškia, jog šis teiginys yra reikšmingas ar lemiantis prašymo baigtį, jei nėra papildomų aplinkybių, reiškiančių, kad prašytojo teiginiai nepagrįsti⁷⁹. Iš tikrųjų įvairiomis priežastimis galima paaiškinti, kodėl prašytojas pateikė melagingą pareiškimą⁸⁰. Taigi, jeigu įrodymas prieštarauja prašytojo teiginiams, atsakingas pareigūnas turi išspręsti klausimą ir suteikti prašytojui galimybę pateikti paaiškinimą dėl neatitikimų⁸¹.

112. Nagrinėjamu atveju iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad apelianto pagrindinėje byloje prašymas iš pradžių buvo grindžiamas vieninteliu melagingu teiginiu ir kad jis šį teiginį pasitaikius pirmai galimybei pateikęs paaiškinimą atsiėmė. Be to, neatmestina, kad psichinės sveikatos sutrikimai, nuo kurių, atrodo, kenčia apeliantas pagrindinėje byloje, galėjo turėti įtakos jo pirminiam pareiškimui.

⁷⁵ JTVPK, *Note on the Burden and Standard of Proof in Refugee Claims*, 1998 m. gruodžio 16 d., pateikiama internete adresu <https://www.refworld.org/pdfid/3ae6b3338.pdf>, 11 punktas.

⁷⁶ Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 5 dalies c punktas. Kursyvu išskirta mano.

⁷⁷ Direktyvos 2004/85 13 straipsnyje nustatytos sąlygos, taikomos asmeniniam pokalbiui. Kalbama, be kita ko, apie tai, jog reikia užtikrinti, kad asmeninis pokalbis vyktų tokiomis sąlygomis, kurios leistų prašytojui išsamiai išdėstyti savo prašymo priežastis. Todėl valstybės narės turi užtikrinti, kad pokalbį vedantis asmuo būtų pakankamai kompetentingas ir kad prašytojas galėtų pasinaudoti jam padedančio vertėjo paslaugomis.

⁷⁸ 2014 m. gruodžio 2 d. Sprendimas *A ir kt.* (C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 70 punktas). Kaip teisingai pabrėžia generalinė advokatė E. Sharpston savo išvadoje, pateiktoje sujungtose bylose *A ir kt.* (C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2111, 74 punktas), susijusiose su prieglobsčio prašytojo pareiškimų dėl jo lytinės orientacijos įtikimumo vertinimo apimtimi ir, konkrečiau kalbant, su šio vertinimo apribojimais, nustatytais Direktyvos 2004/83 4 straipsnyje bei Chartijos 3 ir 7 straipsniuose, „tikriesiems prieglobsčio prašytojams dažnai tenka prašyti prieglobsčio, nes jie ilgą laiką kentėjo nuo sunkių ir varginančių aplinkybių. Neretai, vertinant jų teiginių įtikimumą ir jiems pagrįsti pateiktus dokumentus, jiems reikia taikyti principą [„]visos abejonės [–] prašytojo naudai[“].“

⁷⁹ Europos prieglobsčio paramos biuras, *Analyse juridique: Évaluation des éléments de preuve et de la crédibilité dans le contexte du régime d'asile européen commun*, op. cit., EASO 2018, p. 79.

⁸⁰ Įskaitant apribojimą, prievartą, savarankiškumo stoką, klaidingus patarimus, baime, nevilgtį ar nežinojimą. Šiuo klausimu žr. JTVPK ataskaitą „Beyond Proof, Credibility Assessment in ES Asylum Systems: Full Report“, loc. cit., p. 213.

⁸¹ Šiuo klausimu žr. Europos prieglobsčio paramos biuras, *Guide pratique de l'EASO: Évaluation des éléments de preuve*, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2016, p. 4.

113. Todėl pritariu Komisijos nuomonei, kad būtų neproporcinga remiantis vieninteliu melagingu teiginiu, kurį prašytojas pasitaikius pirmai galimybei paaiškino ir atsiėmė, manyti, kad prašytojas yra nepatikimas.

VII. Išvada

114. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) atsakyti taip:

1. 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl būtiniausių reikalavimų, kuriuos turi tenkinti trečiųjų šalių piliečiai arba asmenys be pilietybės, kad įgytų pabėgėlio statusą, arba asmenys, kuriems dėl kitų priežasčių reikalinga tarptautinė apsauga, ir dėl šių statusų turinio 4 straipsnio 3 dalies a–c punktai, siejami su 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyvos 2005/85, nustatančios būtiniausių reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse, 8 straipsnio 2 dalies b punktu,

turi būti aiškinami taip:

pagal juos sprendžiančioji institucija privalo gauti, viena vertus, tikslių ir išsamią naujausią informaciją, susijusią su prieglobsčio ir tarptautinės apsaugos prašytojo kilmės šalimi, ir, kita vertus, kai esama psichinės sveikatos sutrikimo, galimai atsiradusio dėl trauminio įvykio šioje šalyje, požymių, – medicininę teisinę eksperto ataskaitą apie jo psichinę sveikatą, jeigu ji mano, kad ši ataskaita yra svarbi arba būtina prašymui įvertinti.

2. Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 3 dalies a–c punktai, siejami su Direktyvos 2005/85 8 straipsnio 2 dalies b punktu bei Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu,

turi būti aiškinami taip:

pagal juos pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į savo pareigą užtikrinti teisę į veiksmingą teisinę gynybą priemonę dėl sprendžiančiosios institucijos sprendimo, privalo gauti, viena vertus, išsamią naujausią informaciją, susijusią su prieglobsčio ir tarptautinės apsaugos prašytojo kilmės šalimi, ir, kita vertus, kai esama psichinės sveikatos sutrikimo, galimai atsiradusio dėl trauminio įvykio šioje šalyje, požymių, – medicininę teisinę eksperto ataskaitą apie šio prašytojo psichinę sveikatą, jeigu jis mano, kad ši ataskaita yra svarbi arba būtina prašymui įvertinti.

Atsižvelgiant į pagrindinių teisių, susijusių su prieglobsčio ir tarptautinės apsaugos prašymu, svarbą, tuo atveju, jei sprendžiančioji institucija ir pirmosios instancijos teismas nevykdo pareigos tinkamai išnagrinėti prašymą, prašytojui neturi tekti pareiga įrodyti, kad jų sprendimai galėjo būti kitokie, jei tokia pareiga būtų buvusi vykdyta.

3. Tuo atveju, jei bendra pabėgėlio statuso ir tarptautinės apsaugos suteikimo procedūros trukmė lemia prieglobsčio ir tarptautinės apsaugos prašytojo teisės į gynybą pažeidimą, vien pagrįsto laikotarpio nepaisymu galima pateisinti sprendimo atmesti šiuos prašymus panaikinimą; prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi tai patikrinti.

Valstybė narė negali remtis teisės aktų pakeitimais, darytais vykstant šiai procedūrai, siekdama pateisinti tai, kad nevykdė pareigos per pagrįstą laiką priimti sprendimą dėl tarptautinės apsaugos prašymų.

4. Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 3 dalies c punktas ir 5 dalies e punktas

turi būti aiškinami taip:

vienu melagingu teiginiu, kurį prašytojas iš pradžių pateikė savo prašyme suteikti pabėgėlio statusą, o paskui pasitaikius pirmai galimybei pateikęs paaiškinimų atsiėmė, nepateisinamas abejojimas jo patikimumu apskritai.